

Gramatika v oddieloch

Oddiel 1

Člen

Člen sa zhoduje s rodom (mužským/ženským) a číslom (jednotným/množným) podstatného mena, ku ktorému sa viaže a mení sa podľa počiatočných písmen slov, ktoré nasledujú:

lo zucchero cukor un'amica jedna priateľka
il signore pán una mia amica jedna moja priateľka

Člen pre rod mužský v čísle jednotnom – tvary

pred spoluhláskou

pred samohláskou a h

pred s + spoluhláska a pred z – gn – ps – x – y

určitý

il cappuccino cappuccino

l'aperitivo aperitiv

lo spumante šampanské

neurčitý

un cappuccino

un aperitivo

uno spumante

Člen pre rod ženský v čísle jednotnom – tvary

pred spoluhláskou

pred samohláskou a h

určitý

la pasta cestoviny

l'aranciata oranžáda

neurčitý

una pasta

un'aranciata

Zvláštnosti v používaní člena určitého

Ak sa obraciame na nejakú osobu priamo oslovením pane, pani... a tituly doktor, profesor, atď., nie sú tieto oslovenia spájané s členom.

Ak sa však potrebujeme obrátiť na tretiu osobu, aby sme niekoho predstavili, alebo sa ubezpečili o jeho totožnosti, člen používame.

– Buongiorno, Signora Bianchi. Cappuccino?
– Dobrý deň, pani Bianchiová. Cappuccino?
– Buongiorno, Dottor* Pieri. Tutto bene?
– Dobrý deň, doktor Pieri. Všetko v poriadku?

Giovanna, come sta il signor* Bianchi?

Jana, ako sa darí pánu Bianchimu?

Questa è la signora Richter.

To je pani Richterová.

Buongiorno, Lei è il signor...?

Dobrý deň, Vy ste pán...?

* Koncovku -e elidujeme, ak nasleduje meno alebo priezvisko osoby.

Rod podstatného mena

V taliančine je podstatné meno buď rodu mužského alebo ženského, neexistujú podstatné mená rodu stredného.

Podstatné mená zakončené na **-o** sú rodu **mužského**, podstatné mená zakončené na **-a** sú rodu **ženského**.

Podstatné mená zakončené na **-e** sú čiastočne rodu mužského a čiastočne rodu ženského.

il cappuccino **cappucino**, il gelato **zmrzlina**
l'aranciata **oranžáda**, la pizza **pizza**

r. mužského: lo spumante, il caffè
šampanské, káva

r. ženského: la sete, la fame
smäd, hlad

Podstatné mená končiace na **-è** (s akcentom) svoju koncovku nemenia a spravidla sú mužského rodu: il tè (čaj), il caffè (káva).

Prídavné meno

Prídavné meno sa zhoduje v rode (m/ž) a čísle (j./mn.) s podstatným menom, ku ktorému sa vzťahuje.

Väčšina prídavných mien má koncovku **-o**
v jednotnom čísle rodu mužského

a koncovku **-a** v jednotnom čísle rodu ženského.

Ciao, sono Carlo, sono italiano.
Ahoj, som Carlo, som Talian.

Ciao, sono Rita, sono italiana.
Ahoj, som Rita, som Talianka.

Najmenej početnú skupinu tvoria prídavné mená končiace na **-e**, ktoré majú jediný tvar bez rozlišovania medzi rodmi mužským alebo ženským.

Paul è inglese. Paul je Angličan.
Anche Mary è inglese. Aj Mary je Angličanka.

Zámeno osobné podmetové

Na rozdiel od mnohých iných jazykov sa v taliančine osobné zámená podmetové používajú len vo funkcii zdôraznenia a tiež kontrapozície s inými možnými podmetmi, nevyjadrenými alebo vyjadrenými vo vete. Zámeno musí byť použité tam, kde chýba sloveso, a tam, kde sa odpovedá na otázku uvedenú výrazom Chi...? – Kto...?

- Io sono inglese. E tu? Ja som Angličan. A ty?
- Sono di Atene, sono greco.
Som z Atén, som Grék.
- Lei è italiana, vero? Vy ste Talianka, však?
- Sì, e voi? Áno, a vy?
- Chi è Paul? Kdo je Paul?
- Sono io. To som ja.

Spojka **anche** – tiež predchádza osobnému zámenu a obvykle sa píše s apostrofom pred zámenom **io** – já.

- E Lei, come sta? A Vám, ako sa darí?
- Anch'io sto bene, grazie!
Aj mne sa darí dobre, ďakujem!

Zdvorilostné formy oslovenia:

Lei (Vy) (3. os. j. č.) ⇒ používa sa, ak sa chceme obrátiť na jednu osobu.

Voi (Vy) (2. os. mn. č.) ⇒ používa sa, ak sa chceme obrátiť na viac osôb.

Voi sa niekedy nahradzuje výrazom Loro (3. os. mn. č.)
vo vetách s veľmi formálnym obsahom.

Slovesá *prendere* (vziať, brať), *stare* (byť), *chiamarsi* (volať sa)

Io **prendo** una pizzezza,
Ja si dám malú pizzu,
 e tu, cosa **prendi**?
a ty, čo si dáš?
 Luca **prende** un caffè.
Luca si dá kávu.

Io **sto** bene. *Ja sa mám dobre.*
 E tu, come **stai**? *A ty, ako sa máš?*
 Come **sta**, signora?
Ako sa Vám darí, pani?

Io mi **chiamo** Sally.
Ja sa volám Sally.
 E tu, come ti **chiami**?
A ty, ako sa voláš?
 Lei, come si **chiama**?
Vy, ako sa voláte?

Prítomný čas spôsobu oznamovacieho sloves *byť* a *mať*

		<i>essere – byť</i>		<i>avere – mať</i>	
<i>ja</i>	(io)	sono (<i>som</i>)	(io)	ho (<i>mám</i>)	
<i>ty</i>	(tu)	sei (<i>si</i>)	(tu)	hai (<i>máš</i>)	
<i>on/ona/Vy</i>		è (<i>je</i>)			
	(lui/lei/Lei)		(lui/lei/Lei)	ha (<i>má</i>)	
<i>my</i>	(noi)	siamo (<i>sme</i>)	(noi)	abbiamo (<i>máme</i>)	
<i>vy</i>	(voi)	siete (<i>ste</i>)	(voi)	avete (<i>máte</i>)	
<i>oni/ony</i>	(loro)	sono (<i>sú</i>)	(loro)	hanno (<i>majú</i>)	

Zápor *nie*

Aby sme utvorili z kladnej vety vetu zápornú, stačí dať pred sloveso zápor *nie*.

Ho sete. ⇒ **Non** ho sete.

Som smädný. ⇒ **Nie** som smädný.

Zámeno osobné podmetové predchádza záporu. Io **non** ho sete.
 Ja **nie** som smädný.

Číslovky od 1 do 20

1 uno	11 undici
2 due	12 dodici
3 tre	13 tredici
4 quattro	14 quattordici
5 cinque	15 quindici
6 sei	16 sedici
7 sette	17 diciassette
8 otto	18 diciotto
9 nove	19 diciannove
10 dieci	20 venti

Oddiel 2

Člen určitý v množnom čísle – tvary

rodu mužského pred spoluhláskou pred samohláskou s + spoluhláska z – gn – ps – x – y:	i fratelli <i>bratia</i> gli amici <i>priatel'ia</i> gli studenti <i>študenti</i> gli zeri <i>nuly</i>	rodu ženského pred samohláskou a pred souhláskou	le amiche <i>priatel'ky</i> le sorelle <i>sestry</i>
---	---	--	---

Množné číslo podstatných mien

Podstatné mená zakončené na -a, -o, -e

Podstatné mená končiace na **-a** obvykle menia v množnom čísle koncovku na **-e**

la sorella ⇒ le sorelle sestra ⇒ sestry
la penna ⇒ le penne pero ⇒ perá

Podstatné mená končiace na **-o** menia v množnom čísle koncovku na **-i**

il corso ⇒ i corsi kurz ⇒ kurzy
il giornale ⇒ i giornali noviny ⇒ noviny
la chiave ⇒ le chiavi kľúč ⇒ kľúče

Podstatné mená zakončené na -io

Ak **i** nie je prízvuchné, tieto podstatné mená strácajú v množnom čísle koncovú samohlásku: **oi** ⇒ **i**

l'orologio ⇒ gli orologi hodiny ⇒ hodiny
il portafoglio ⇒ i portafogli
náprsná taška ⇒ náprsné tašky

Ak je **i** prízvuchné, v množnom čísle budú **ii**.

lo zio ⇒ gli zii strýc ⇒ strýcovia

Podstatné mená zakončené na -co, -ca

Podstatné mená končiace na **-co** jsou rodu sú rodu mužského a tvoria množné číslo: koncovkou **-chi**, ak prízvuk leží na predposlednej slabike.

(výnimka: l'amico – gli amici priateľ – priatelia)
koncovkou **-ci**, ak prízvuk neleží na predposlednej slabike.

Podstatné mená rodu ženského zakončené na **-ca** tvoria množné číslo koncovkou **-che**.

il tedesco ⇒ i tedeschi Nemec ⇒ Nemci

il medico ⇒ i medici lekár ⇒ lekári

l'amica ⇒ le amiche priateľka ⇒ priateľky

Podstatné mená zakončené na -sta

Tieto podstatné mená majú jediný tvar v jednotnom čísle a dva tvary v čísle množnom.

il farmacista ⇒ i farmacisti lekárnik ⇒ lekárnici
la farmacista ⇒ le farmaciste lekárnička ⇒ lekárničky

Množné číslo prídavných mien

Prídavné mená na -a, -o, -e, -io, -ca, -co

Množné číslo týchto prídavných mien sa tvorí rovnako ako pri podstatných menách s rovnakými koncovkami.

nera – nere	čierna – čierne
corto – corti	krátky – krátky
giapponese – giapponesi	
japanský – japonský	
riccio – ricci	
kučeravý – kučeraví	
unica – uniche	jediná – jediné
unico – unici	jediný – jediní
tedesco – tedeschi	
nemecký – nemeckí	

Jednotné č.	Množné č.
a	⇒ e
o	⇒ i
e	⇒ i
io	⇒ i
ca	⇒ che
co	⇒ ci/chi

Prídavné mená s koncovkou -go

Prídavné mená zakončené na **-go** v množnom čísle menia koncovku na **-ghi**.

lungo ⇒ lunghi

dlhý ⇒ dlhí

Predložky a, in, di v označení miesta

Aby sme odpovedali na otázku: *dove? (kam?)* v spojení s názvami miest, používame predložku **a**.

Dove lavora Tobias?
Lavora **a** Colonia.

Kde pracuje Tobias?
Pracuje v Kolíne.

S názvami **oblastí** alebo **názvami krajín** používame predložku **in**.

Ha parenti **in** Sicilia.
Marta vive **in** Brasile.

Má príbuzných na Sicílii.
Marta žije v Brazílii.

Aby sme udali **miesto pôvodu** pomocou slovesa **essere**, používame predložku **di**.

Tobias è **di** Vienna.

Tobias je z Viedne.

Predložky per, con

Predložkou **per** sa dá vyjadriť dôvod či účel nejakého konania.

Sono qui **per** studiare l'italiano.
Som tu, aby som študoval taliančinu.

Predložka **con** môže označovať vlastnosti osôb alebo vyjadrovať význam spoločnej činnosti.

Tobias è il ragazzo **con** i capelli lunghi.
Tobias je chlapec s dlhými vlasami.
Sono a Roma **con** Ryan. Som v Ríme s Royanom.

Veta opytovacia

Vety uvedené opytovacou príslovkou majú obvykle podmet **za** slovesom.

Dove vive Marta?
Come si chiama questo?

Kde žije Marta?
Ako sa nazýva toto?

Pre vety bez opytovacej príslovky sú tu dve možnosti:

È tedesco Tobias?
Tobias è tedesco?

Je to Nemec, Tobias?
Tobias je Nemec?

Opytovacia funkcia je vyjadrená aj intonáciou.

Oznamovací: Tobias è tedesco. Tobias je Nemec.

Tázací: Tobias è tedesco? Tobias je Nemec?

Čas prítomný spôsobu oznamovacieho pravidelných slovies

Talianske pravidelné slovesá rozdeľujeme do dvoch skupín na základe infinitívu: **-are, -ere, -ire**.

Aby sme pravidelné sloveso mohli časovať v čase prítomnom oznamovacieho spôsobu, nahradíme infinitív koncovkami prítomného času (-o, -i, atď.).

parlare – hovoriť		vivere – žiť		aprire – otvoriť	
io	parlo	io	vivo	io	apro
tu	parli	tu	vivi	tu	apri
lui/lei/Lei	parla	lui/lei/Lei	vive	lui/lei/Lei	apre
noi	parliamo	noi	viviamo	noi	apriamo
voi	parlate	voi	vivete	voi	aprite
loro	parlano	loro	vivono	loro	aprono

Zvláštnosti slovies zakončených na -ire

Zvláštnu skupinu predstavujú slovesá typu *finire, capire, preferire, atď.* Tie majú pravidelné tvary len v 1. a 2. osobe množného čísla.

finire - (s)končiť, dokončiť

io	finisco
tu	finisci
lui/lei/Lei	finisce
noi	finiamo
voi	finite
loro	finiscono

Všimnite si!

Pri časovaní slovies zakončených na -ire a -ere sa zhoduje koncovka v troch osobách. Zmena však nastáva v 2. osobe čísla množného. (porovnaj *aprire* s *vivere*)

Čísla (od 20 do 1 miliardy)

20 venti	30 trenta	100 cento	1.000 mille
21 ventuno	40 quaranta	200 duecento	2.000 duemila
22 ventidue	50 cinquanta	300 trecento	3.000 tremila
23 ventitré	60 sessanta	400 quattrocento	9.000 novemila
24 ventiquattro	70 settanta	500 cinquecento	10.000 diecimila
25 venticinque	80 ottanta	600 seicento	100.000 centomila
26 ventisei	90 novanta	700 settecento	1.000.000 un milione
27 ventisette		800 ottocento	2.000.000 due milioni
28 ventotto		900 novecento	1.000.000.000 un miliardo
29 ventinove			

Čísla medzi dvadsiatimi a jedným stom strácajú koncovú samohlásku pred uno a otto.
Po číslovke 100 samohláska zostáva.

Čísla zakončené trojkou majú akcent značený na poslednej samohláske.

venti (20)	ventuno (21), ventotto (28)
novanta (90)	novantuno (91), novantotto (98)
centouno (101)	centotto (108)
duecentouno (201)	duecentotto (208)
ventitré, quarantatré, centotré	

Oddiel 3

Predložky zložené

Predložky **di, a, da, in, su** utvárajú jedno jediné slovo s členom určitým, ktorý po nich nasleduje:

	il	lo	la	l'	i	gli	le
di	del	dello	della	dell'	dei	degli	delle
a	al	allo	alla	all'	ai	agli	alle
da	dal	dallo	dalla	dall'	dai	dagli	dalle
in	nel	nello	nella	nell'	nei	negli	nelle
su	sul	sullo	sulla	sull'	sui	sugli	sulle

Predložka **per** sa nikdy nespája s členom.

V modernej taliančine sa predložka **con** obvykle nespája s členom.

Tvar tejto predložky spojenej s členom je možný, avšak málo užívaný.

Un francobollo **per la** Germania.
Známka do Nemecka.

Posso pagare **con la** carta di credito?
Môžem platiť platobnou kartou?

Mi dimenticherai, **col** tempo.
Časom na mňa zabudneš.

Ukazovacie zámená *toto, tento a tamto, tamten*

Questo a **quello** môžu byť použité buď ako prídavné mená alebo ako ukazovacie zámená.

Questo označuje predmet alebo osobu blízku tomu, kto o nej hovorí.

Quello označuje predmet alebo osobu vzdialenú od toho, kto hovorí.

Quanto costa **quella** scatola in vetrina?
Koľko stojí tamtá škatuľa vo výklade?

Se prende **questa** c'è lo sconto.
Ak si vezmete túto, máte na ňu zľavu.

Čas

Sú dva spôsoby, ako sa dá vyjadriť čas. Jeden používame v situáciách hovorového rázu a druhý má charakter oficiálny (rádiové a televízne programy, cestovné poriadky vlakov, lietadiel atď.).

V situáciách hovorového rázu

Používajú sa hodiny od 1 do 12.

Pre informáciu o čase sa používa sloveso essere v 3. os. mn. č. nasledované členom určitým pre rod ženský v množnom čísle.

Výnimky: l'una – jedna, mezzogiorno – poludnie, mezzanotte – polnoc.

Medzi hodiny a minúty sa vkladá spojka **a**.

Ak z hodiny ubehne 40 minút, dáva sa pred minúty výraz meno – **mínus**.

- Che ore sono? Kolko je hodín?
- Sono le tre. Sú tri.
- Che ora è? Kolko je hodín?
- È l'una/è mezzogiorno/è mezzanotte.
Je jedna/je poludnie/je polnoc.

Sono le tre e un quarto/le tre e mezzo, -a/
le tre e trentanove.

Je štvrt' na štyri/ – pol štvrtej/ – tri hodiny
tridsaťdeväť minút.

Sono le quattro meno venti/meno un quarto/
meno dieci ecc.

Za dvadsať minút budú štyri hodiny/je trištvrte
na štyri/za desať minút štyri atď.

V oficiálnych situáciách

Pre označenie hodín sa používajú číslovky od 1 do 24, sloveso ve 3. os. mn. č. a člen pre rod ženský v množnom čísle.

Pre minúty sa používajú číslovky od 1 do 59 a predchádza im predložka a.

Sono le ventidue e quindici.

22:15

Sono le ventidue e trenta.

22:30

Sono le ventidue e quarantacinque.

22:45

Osobné zámená s predložkami

S predložkami sa používajú nasledujúce tvary zámena osobného: me – te – lui – lei – Lei – noi – voi – loro

Vieni **con me** in discoteca?

Pôjdeš so mnou na diskotéku?

Venite **con noi** stasera? *Pôjdete dnes večer s nami?*

Questo è **per te**. *To je pre teba.*

C'è – tu je, ci sono – tu sú

Označujú prítomnosť niečoho alebo niekoho.

C'è sa spája s jednotným číslom,

ci sono s číslom množným.

C'è un distributore? *Je tu niekde benzínové čerpadlo?*

Ci sono negozi? *Sú tu obchody?*

In classe **ci sono** sette studenti.

V triede je sedem študentov.

Chi c'è? – Kdo je tu?, Che cosa c'è? – Čo je to tu?, Dov'è? – Kde je?

Na otázku **Chi c'è? Che cosa c'è?**

odpovedáme **C'è** ú...

Na otázku **Dov'è?** odpovedáme **È**...

Che cosa c'è in centro? **C'è** un cinema.

Čo je v centre? Je tam kino.

Dov'è Mario? **È** al bar.

Kde je Mario? Je v bare.

Nepravidelné slovesá *dovere, potere, sapere, andare, venire*

Nepravidelné slovesá menia nielen koncovku, ale aj koreň slovesa.

	dovere <i>musiet' mat'</i>	potere <i>môct', smiet'</i>	sapere <i>vediet'</i>	andare <i>íst'</i>	venire <i>príst', íst'</i>
io	devo	posso	so	vado	vengo
tu	devi	puoi	sai	vai	vieni
lui/lei/Lei	deve	può	sa	va	viene
noi	dobbiamo	possiamo	sappiamo	andiamo	veniamo
voi	dovete	potete	sapete	andate	venite
loro	devono	possono	sanno	vanno	vengono

Andare o venire

Sloveso **andare** označuje, že sa od osoby, s ktorou hovoríme, vzdalujeme. Sloveso **venire** potom, že ideme smerom k osobe, s ktorou hovoríme.

Senti, io **vado** da Mario.

Počúvaj, idem k Mariovi.

Va bene, Carlo. **Vengo** da te domani.

Dobre, Carlo. Pridem k tebe zajtra.

La gente – lidé

Gente je podstatné meno hromadné (má tvar jednotného čísla).
Sloveso je teda v jednotnom čísle.

Non viene molta gente.
Nepríde veľa ľudí.

Oddiel 4

Predložka **a** s názvami jedál a hodín

Predložka **a** môže označovať spôsob varenia alebo prípravy niečoho.

V spojení s hodinami predložka **a** upresňuje moment, kedy prebieha nejaká akcia (**a** – **all'** – **alla**).

Prendo le penne **all'**arrabbiata e il filetto **alla** griglia.
Dám si penne (druh cestovín) s ružovou smotanovou omáčkou a rezeň na grile.
Io preferisco le scaloppine **al** vino bianco.
Ja si dám radšej rezeň na bielom víne.

- **A** che ora viene? O ktorej príde?
- **A** mezzogiorno/**A** mezzanotte.
Napoludnie/O polnoci.
- All'**una e un quarto. O štvrt' na dve.
- Alle** due/**alle** tre. O druhej/o tretej.

Predložka **da** v označeniach miesta

Predložka **da** môže označovať pôvod z národov, krajov, miest.

Spolu s vlastnými menami, priezviskami, osobnými zámenami a povolaniami môže predložka **da** označovať pohyb smerom k nejakému miestu.

Gli spaghetti vengono **dalla** Cina.
Špagety pochádzajú z Číny.
Luca viene **dall'**Italia. Luca pochádza z Talianska.
Vado **da** Giorgio. Vado **da** lui.
Idem k Jurajovi. Idem k nemu.
Andiamo **dal** medico. Ideme k lekárovi.

Buono alebo bene?

Buono je prídavné meno.
Ako všetky prídavné mená popisuje osoby, zvieratá a veci a zhoduje sa v rode a čísle podstatného mena, ku ktorému sa vzťahuje.

Bene je príslovka.
Ako všetky príslovky popisuje činnosť a je nemenné.

È **buono** il ragù? Je to ragù dobré?
Sono **buoni** gli spaghetti? Sú tie špagety dobré?
Questa bruschetta non è **buona**.
Táto hrianka nie je dobrá.
Le scaloppine sono **buone**. Tie rezne sú dobré.
Cucinano **bene**. Varí dobre.
Non parlo ancora **bene** l'italiano.
Po taliansky ešte nehovorím dobre.
Stiamo abbastanza **bene**. Máme sa celkom dobre.

Ostatné často používané príslovky

tardi – presto – subito – immediatamente – veramente – raramente
 neskoro – skoro – (i)hned' – bezprostredne – naozaj – zriedka

 Všimnite si! mnohé príslovky spôsobu končia na **-mente**

Zámená predmetové neprízvučné *ho, to – ji, tu – je – je*

Zámená zastupujú podstatné mená.

Zámená predmetové neprízvučné **lo – la – li – le** sa zhodujú v rode a čísle s podstatným menom, ktoré zastupujú.

Stoja pred časovaným slovesom a nasledujú po zápore.

● Chi fa il risotto ?	Kto uvarí rizoto?
● Lo faccio io.	Urobím to ja.
● Chi fa gli spaghetti ?	Kto urobí špagety?
● Li fa Carlo.	Urobí ich Carlo.
● Fai tu la crostata ?	Ty urobíš koláč?
● No, non la faccio io, la fa Maria.	Nie, nebudem ho robiť ja, urobí ho Maria.

Mi piace, mi piacciono – páči sa mi, mám rád, chutí mi

Používame: **mi piace** s podstatným menom

- v jednotnom čísle alebo ak nasleduje sloveso
- v infinitíve; **mi piacciono** s podstatným menom
- v čísle množnom

Mi piace mangiare al ristorante.

Rád jem v reštaurácii.

Mi piace il risotto, ma non **mi piacciono** gli spaghetti.

Chutí mi rizoto, ale nechutia mi špagety.

Slovesa mangiare – jest'; preferire – dávať prednosť (čomu), mat' radšej; fare – robiť

	mangiare	preferire	fare
io	mangio	preferisco	faccio
tu	mangi	preferisci	fai
lui/lei/Lei	mangia	preferisce	fa
noi	mangiamo	preferiamo	facciamo
voi	mangiate	preferite	fate
loro	mangiano	preferiscono	fanno

 Všimnite si! v 3. osobe čísla jednotného a v 1. osobe čísla množného majú slovesá na **-iare** jedinú i.

Oddiel 5

Privlastňovacie zámená – tvary

jednotné číslo

il **mio** libro
moje kniha
 la **mia** amica
moja priateľka

il **tuo** libro
tvoja kniha
 la **tua** amica
tvoja priateľka

il **suo** libro
jeho, jej kniha
 la **sua** amica
jeho, jej priateľka

il **nostro** libro
naša kniha
 la **nostra** amica
naša priateľka

il **vostro** libro
vaša kniha
 la **vostra** amica
vaša priateľka

il **loro** libro
ich kniha
 la **loro** amica
ich priateľka

množné číslo

i **miei** libri
moje knihy
 le **mie** amiche
moje priateľky

i **tuoi** libri
tvoje knihy
 le **tue** amiche
tvoje priateľky

i **suoi** libri
jeho, jej knihy
 le **sue** amiche
jeho, jej priateľky

i **nostri** libri
naše knihy
 le **nostre** amiche
naše priateľky

i **vostri** libri
vaše knihy
 le **vostre** amiche
vaše priateľky

i **loro** libri
ich knihy
 le **loro** amiche
ich priateľky

Privlastňovacie zámená – používanie

Privlastňovacie zámeno sa zhoduje v rode a čísle s vecou, ktorá sa vlastní.

Privlastňovacie zámená predchádza člen.

Na rozdiel od iných jazykov môžu byť v taliančine privlastňovacie zámená sprevádzané členmi **un/uno** atď. a **dei/degli** atď.

Zvláštnosti: Vo výrazoch **a casa mia/tua/sua...**

– v *mojom/tvojom/jeho... dome* sa privlastňovacie zámeno dáva za podstatné meno a nemá člen.

Paolo viene con **la sua** macchina.
Paolo príde svojím autom.

Oggi è **il mio** compleanno.
Dnes mám narodeniny.
 Questa è **la nostra** insegnante.
Toto je moja učiteľka.

Vado da **un mio** amico.
Idem k jednému môjmu priateľovi.
 Devo vedere **dei miei** amici.
Musím vidieť mojich priateľov.

Venite a casa **mia**?
Príjdete ku mne domov?
 Ceniamo a casa **vostra**?
Budeme večerať u vás doma?

Privlastňovacie zámená a označenie príbuzných

<p>Privlastňovacie zámeno nepredchádza člen, ak sprevádza podstatné meno v jednotnom čísle, ktoré sa vzťahuje na rodinných príslušníkov alebo príbuzných. Výnimka: 3. osoba množného čísla má člen pokaždé.</p> <p>Ak je však podstatné meno v množnom čísle, privlastňovacie zámeno má člen.</p> <p>Ak podstatné meno označuje príbuzných v pozmenenom tvare alebo je sprevádzané prídavným menom, musí mu predchádzať člen.</p>	<p>Questo è mio cugino. <i>To je môj bratranec.</i> È tuo fratello? <i>To je tvoj brat?</i></p> <p>Vengono con il loro cugino. <i>Prídu so svojim bratrancom.</i></p> <p>Sono le mie cugine. <i>To sú moje sesternice.</i> Ecco i miei genitori. <i>To sú moji rodičia.</i></p> <p>Questo è il mio caro cugino Marco. <i>Toto je môj milý bratranec Marco.</i> Conosci la mia sorellina? <i>Poznáš moju sestričku?</i> La mia mamma non sta bene. <i>Mojej mamke sa nedarí dobre.</i></p>
---	--

Predložka a s infinitívom sloviess

<p>Používa sa často so slovesami stavu a pohybu, po ktorých nasleduje ďalšie sloveso v infinitíve, aby sa označil účel nejakého konania.</p>	<p>Sto a casa a fare i compiti. <i>Som doma a robím úlohy.</i> Vado a fare la spesa. <i>Idem nakúpiť.</i> Esco a mangiare. <i>Idem von, aby som sa najedol.</i></p>
--	--

Predložky a a in s označeniami miesta

<p>Často používame predložku a, aby sme označili miesto, kde sme alebo kam ideme.</p> <p>Pozor! V niektorých prípadoch predložka nemá člen.</p> <p>Aj predložka in môže označovať miesto, kde sme alebo kam ideme: s názvami končiacimi na -ia</p> <p>a s niektorými podstatnými menami, ktoré netvoría presne danú skupinu.</p>	<p>Vado al cinema. Vado all'aeroporto. <i>Idem do kina.</i> <i>Idem na letisko.</i> Andiamo al bar. Vai al mercato? <i>Pod'me do baru.</i> <i>Ideš na trh?</i> Sei al ristorante? Sono al mare. <i>Si v reštaurácii?</i> <i>Som pri mori.</i> Sono alla stazione. Vai alla spiaggia? <i>Som na stanici.</i> <i>Ideš na pláž?</i></p> <p>Oggi resto a casa. <i>Dnes zostanem doma.</i> Vado a teatro. <i>Idem do divadla.</i> Vado a scuola. <i>Idem do školy.</i></p> <p>Andiamo in pizzeria? <i>Ideme do pizzerie?</i> Siamo in libreria. <i>Sme v knižnici.</i></p> <p>Oggi vado in piscina. <i>Dnes idem na bazén.</i> Ci vediamo in centro/in città? <i>Uvidíme sa v centre/v meste?</i> Gli studenti sono in classe. <i>Študenti sú v triede.</i> Vado in banca. <i>Idem do banky.</i></p>
--	--

Predložka *in* v určovaní času

<i>Predložkou in môžeme udat' aj okamih nejakej akcie.</i>	Il mio compleanno è in marzo. Narodeniny mám v marci. Parto in gennaio. <i>Odchádzam v januári.</i>
--	--

Predložky *da... a* v určovaní času

<i>Aby sme určili začiatok a koniec nejakého časového obdobia, používame dve predložky: da... a ...</i>	Sono in ufficio dalle 9.00 alle 13.00. Som v kancelárii od 9.00 do 13.00.
---	---

Prítomný čas oznamovacieho spôsobu slovesa *uscire* – *vyjsť, ísť von*

<i>Sloveso <i>uscire</i> má pravidelné koncovky.</i>	uscire – vyjsť, ísť von
<i>V troch osobách jednotného čísla a v 3. osobe množného čísla sa z u (ako v prípade infinitívu) stane e.</i>	
	io esco
	tu esci
	lui/lei/Lei esce
	noi usciamo
	voi uscite
	loro escono

Prítomný čas oznamovacieho spôsobu pravidelných zvratných slovík

Zvratné slovesá sú vždy sprevádzané zvratným zámenom. Ak je sloveso pravidelné, koncovky sú zhodné ako pri slovesách končiacich na **-are, -ere, -ire**.

	lavarsi <i>umývať sa</i>	svegliarsi <i>prebudiť sa</i>	vestirsi <i>obliekať sa</i>
io	mi lavo	mi sveglio	mi vesto
tu	ti lavi	ti svegli	ti vesti
lui/lei/Lei	si lava	si sveglia	si veste
noi	ci laviamo	ci svegliamo	ci vestiamo
voi	vi lavate	vi svegliate	vi vestite
loro	si lavano	si svegliano	si vestono

Zvratné zámeno

<i>Zvratné zámeno sa dáva pred časované sloveso a po zápore.</i>	mi	Oggi mi alzo alle otto. <i>Dnes vstanem o ôsmej.</i>
	ti	Oggi non mi alzo presto. <i>Dnes nevstanem skoro.</i>
	si	
	ci	
	vi	Maria va a lavarsi. <i>Maria sa ide umyť.</i>
	si	
<i>Všimnite si postavenie zvratného zámena v spojení s infinitívom.</i>		

Zámeno predmetové neprízvučné

<p>Ženské zámeno v 3. osobe jednotného čísla je tiež zámenom zdvorilostnej formy.</p> <p>Zámeno lo sa vzťahuje nielen na osoby alebo veci, ale aj na nejakú vetu.</p>	mi	
	ti	
	La	La vedo domani, Signora? Uvidím Vás zajtra, pani?
	la	La vedo domani, dottore? Uvidím Vás zajtra, doktor?
	lo	Chi accompagna Luca? Kto odprevadí Luca? Lo accompagno io. Ja ho odprevadím. Sai quando arrivano? Vieš, kedy prídú? No, non lo so. Nie, neviem to.
	ci	
	vi	
	li (m.)	
	le (f.)	

<p>Pred slovesami, ktoré začínajú na samohlásku alebo na h, sa zámená lo, la, La môžu skrátit' a potom priberajú apostrof.</p>	<p>Lo (L') accompagni tu? Odprevadiš ho ty? La (L') accompagnate voi? Odprevadíte ho vy?</p>
---	--

Oddiel 6

Určovanie času pomocou predložiek *da ... a*, *in*, *tra/fra*, ... *fa*

<p>Spomínate si? Aby sme určili trvanie nejakého deja, používame dve predložky da ... a.</p> <p>Aby sme označili čas nejakého deja pomocou názvov mesiacov a ročných období, používame in.</p> <p>Predložky tra/fra označujú, po akej dobe dej začal.</p> <p>Fa stojí za určením času a vzťahuje sa len k minulosti.</p>	<p>Sono in vacanza da agosto a settembre. Som na dovolenke od augusta do septembra.</p> <p>Mi piace andare in vacanza in primavera, in maggio. Rád chodím na dovolenku na jar, v máji.</p> <p>Fra due giorni c'è l'esame. O dva dni bude skúška.</p> <p>Due giorni fa ho incontrato Tobias. Pred dvoma dňami som stretol (stretla) Tobiasa.</p>
--	---

Prídavné mená neurčité *qualche* - *nejaký/á, alcuni/alcune* – *nejakí/nejaké*

<p>S <i>qualche</i> sa spája jednotné číslo a s <i>alcuni</i> (m.) a <i>alcune</i> (f.) číslo množné.</p>	<p>Ho <i>qualche</i> consiglio./C'è <i>qualche</i> stanza libera? Mám <i>nejakú</i> radu./Je tu <i>nejaká</i> voľná izba? Ho <i>alcuni</i> consigli./Ci sono <i>alcune</i> stanze libere? Mám <i>nejaké</i> rady./Sú tu <i>nejaké</i> voľné izby?</p>
---	---

Častice miesta *ci*

<p>Používa sa <i>tam</i>, kde sa zmiňujeme o mieste, o ktorom sa už predtým hovorilo. Vo vete stojí pred časovaným slovesom po zápore.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Quando vai in Germania? <i>Kedy ideš do Nemecka?</i> ● <i>Ci</i> vado in estate. <i>Idem tam v lete.</i> ● Vai in Sicilia? <i>Ideš na Sicíliu?</i> ● No, non <i>ci</i> vado. <i>Nie, nejdem tam.</i>
--	---

Nepravidelné slovesá – Prítomný čas oznamovacieho spôsobu slovesa *volere* – *chtít*

<p>Sloveso <i>volere</i> – <i>chciet'</i> môže sprevádzať podstatné meno alebo ďalšie sloveso v infinitíve.</p>	<table border="0"> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;"><i>volere</i></td> <td></td> </tr> <tr> <td>io</td> <td>voglio</td> <td></td> </tr> <tr> <td>tu</td> <td>vuoi</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Lei/lui/lei</td> <td>vuole</td> <td></td> </tr> <tr> <td>noi</td> <td>vogliamo</td> <td></td> </tr> <tr> <td>voi</td> <td>volete</td> <td></td> </tr> <tr> <td>loro</td> <td>vogliono</td> <td></td> </tr> </table>		<i>volere</i>		io	voglio		tu	vuoi		Lei/lui/lei	vuole		noi	vogliamo		voi	volete		loro	vogliono		<p>Voglio fare rafting tutti i giorni. <i>Chcem raftovať každý deň.</i> Vuoi venire con noi? <i>Chceš ísť s nami?</i> Giorgio non vuole uscire. <i>Giorgio nechce íť ven.</i> Luca ed io vogliamo andare in barca. <i>Luca a ja chceme ísť na člne.</i> Volete uscire con noi? <i>Chcete si vyjsť s nami?</i> Vogliono prendere il sole. <i>Chcú sa opaľovať.</i></p>
	<i>volere</i>																						
io	voglio																						
tu	vuoi																						
Lei/lui/lei	vuole																						
noi	vogliamo																						
voi	volete																						
loro	vogliono																						

<p>Ak o niečo žiadame, nahrádza sa často zdvorilejším <i>vorrei</i> – <i>chcel by som, rád by som</i>.</p>	<p><i>Vorrei</i> una camera doppia. <i>Chcel by som dvojlôžkovú izbu.</i></p>
--	---

Minulý čas zložený

Passato prossimo používame vtedy, keď hovoríme o udalostiach, ku ktorým došlo v relatívne nedávnej minulosti a majú vzťah k prítomnosti.

	capire – chápať	andare – ísť
io	ho capito	sono andato/-a
tu	hai capito	sei andato/-a
Lei/lui/lei	ha capito	è andato/-a
noi	abbiamo capito	siamo andati/-e
voi	avete capito	siete andati/-e
loro	hanno capito	sono andati/-e

Passato prossimo sa tvorí pomocou tvarov sloviac **avere - mať** alebo **essere – byť** v čase prítomnom a prídavným slovesa, ktoré je treba vyčiasovať. Prídavné pravidelných sloviac sa tvorí takto:

andare – vendere – partire
ísť – pred(áv)at' – odísť
andato – venduto – partito

L'ho prenotato due giorni fa.

Rezervoval som to pred dvoma dňami.

Ho venduto la casa. Predal som dom.

Hanno finito la settimana scorsa.

Skončili minulý týždeň.

Tobias è partito ieri. Tobias odišiel včera.

S pomocným slovesom **essere** sa prídavné *passata* zhoduje v rode a čísle s podmetom.

S pomocným slovesom **avere** je prídavné minulé nemenné.

Väčšina sloviac tvorí minulý čas zložený s pomocným slovesom **avere**.

Essere sa používa so slovesami **stare – byť, restare – zostať, essere – byť, succedere – stať sa** a so slovesami, ktoré vyjadrujú pohyb alebo presun ako **andare – ísť, venire – prísť, tornare – vrátiť sa atď.**

Mnohé slovesá, predovšetkým tie na **-ere**, majú prídavné minulé nepravidelné.

Katrin è partita.

Katrin odišla.

Anche Tobias è partito.

Aj Tobias odišiel.

Katrin e Tobias sono partiti.

Katrin a Tobias odišli.

Katrin e Anna sone partite.

Katrin a Anna odišli.

Katrin e Tobias hanno fatto un giro in bici.

Katrin a Tobias si urobili vychádzku na bicykli.

Ho cenato da Mario.

Večeral som u Maria.

Ho dormito molto.

Spal som dlho.

Anna è stata in città.

Anna bola v meste.

Perché non siete venuti?

Prečo ste neprišli?

Sono tornati ieri.

Vrátili sa včera.

essere ⇒ stato

fare ⇒ fatto

perdere ⇒ perso

succedere ⇒ successo

scrivere ⇒ scritto

vedere ⇒ visto (veduto)

venire ⇒ venuto

scegliere ⇒ scelto

Oddiel 7

Predložky *a, per, di*

Ak je nejaký dej časovo vymedzený názvami sviatkov (Pasqua – Veľká noc, Pentecoste – Zoslanie Ducha Svätého, Natale – Vianoce atď.), používajú sa predložky *a, per*.

Predložka *per* sa používa, keď chceme označiť trvanie deja.

Predložka *per* môže vyjadrovať aj účel alebo príčinu nejakého deja.

Ak hovoríme o látkach alebo šatách, používame na označenie materiálu *a* na popis iných vlastností ako potlač, motív, atď. predložku *di*.

Pozor *ale*, aj tu je výnimka:

A/per Natale vado in Sardegna.

Na Vianoce idem na Sardínií.

Cosa fai *a* Pasqua? Čo robíš na Veľkú noc?

Vorrei prenotare una camera *per* due notti.
Chcel by som zarezervovať izbu na dve noci.

Telefono *per* prenotare due camere.
Volám, aby som zarezervoval dve izby.
Non ho dormito *per* l'emozione.
Nespal som kvôli rozrušeniu.

Franca si mette una camicetta *di* cotone *a* righe
e Thomas una *a* quadretti.
*Franca si oblieka bavlnenú pruhovanú košelu
a Thomas kockovanú.*

Una gonna *in* tinta unita. *Jednofarebná sukňa.*

Prídavné meno – farby

Väčšina prídavných mien označujúcich farbu má 4 koncovky:

Niektoré majú 2 koncovky:

Iné sú nemenné:

Ak je názov farby sprevádzaný ďalším prídavným menom, koncovky sa nemenia.

l'ombrello bianco *biely dáždnik*
i pantaloni bianchi *biele nohavice*
la gonna bianca *biela sukňa*
le scarpe bianche *biele topánky*

la giacca verde/l'ombrello verde
zelené sako/zelený dáždnik
le giacche verdi/gli ombrelli verdi
zelené saká/zelené dáždniky

Thomas si mette la giacca beige e i pantaloni blu.
Thomas si oblieka béžové sako a modré nohavice.

una giacca verde scuro *jedno tmavo zelené sako*
due giacche verde scuro *dve tmavo zelené saká*

Zámená predmetové neprízvučné – zhoda s príčastím

<p><i>Pamätáte? Keď sa minulý čas zložený tvorí pomocou avere, príčastie minulé je nemenné.</i></p> <p><i>Ak je však sprevádzaný predmetovými zámenami lo, la, li, le, príčastie sa s nimi zhoduje v rode a čísle.</i></p> <p><i>Pred tvarmi slovesa avere sa zámená lo, la, La obvykle uvádzajú v skrátenej tvare s apostrofom.</i></p>	<p>A chi ha regalato la statuetta? Komu daroval tú sošku?</p> <p>E a chi hai regalato i CD? Komu si daroval tie CD? Li ho regalati al nonno. Daroval som ich dedovi.</p> <p>A chi hai regalato la borsa? Komu si darovala kabelku? L'ho regalata a Maria. Darovala som ju Marii.</p>
--	---

Passato prossimo zvrtných slovies

<p><i>Zvrtné slovesá tvoria minulý čas zložený s pomocným slovesom essere. Príčastie minulé sa zhoduje v rode a čísle s podmetom.</i></p>	<p>svegliarsi prebudil(a) som sa mi sono svegliato/-a ti sei svegliato/-a si è svegliato/-a ci siamo svegliati/-e vi siete svegliati/-e si sono svegliati/-e</p>	<p>Maria si è svegliata presto. Maria sa prebudila skoro.</p> <p>I bambini si sono svegliati tardi. Deti sa prebudili neskoro</p>
---	--	---

Radové číslovky

<p><i>Číslovky radové sa zhodujú v rode a čísle s podstatným menom, na ktoré sa vzťahujú.</i></p> <p><i>Radové číslovky od 1 do 10 sú nepravidelné.</i></p> <p><i>Od 11 sa radové číslovky tvoria takto: undici ⇒ undic-esimo.</i></p> <p><i>Číslovky, ktoré končia trojkou a šestkou, nestrácajú svoju koncovú samohlásku:</i></p>	<p>al primo piano v prvom poschodí la prima settimana prví týden</p> <p>primo sesto secondo settimo terzo ottavo quarto nono quinto decimo</p> <p>dodici ⇒ dodicesimo dvanásť ventuno ⇒ ventunesimo cento ⇒ centesimo mille ⇒ millesimo tisíc</p> <p>ventitré ⇒ ventitreesimo ventisei ⇒ ventiseiesimo</p> <p>Abito al trentatreesimo piano. Bývam na tridsiatom treťom poschodí. Siamo al quarantaseiesimo piano. Sme na štyridsiatom šiestom poschodí.</p>
---	---

Oddiel 8

Predložka *da* v označovaní času

Predložka *da* môže označovať životné obdobie.

Da môže tiež označovať časové obdobie, ktoré prechádza od minulosti k prítomnému okamihu.

Da bambino andavo spesso al mare.
Ako dieťa som často chodieval k moru.
Da giovane la mia vita era diversa.
Keď som bol mladý, môj život bol odlišný.
Da grande voglio fare il pilota.
Keď budem veľký, chcem byť pilotom.

Abito qui *da vent'anni*. *Bývam tu už dvadsať rokov.*
 Sono qui *da una settimana*. *Som tu týždeň.*

Mai/non ... mai – nikdy/nikdy nie...

V záporných vetách a vo význame „ani raz“ je slovo *nikdy* zosilnené zápornkou *non*.

Mai vo význame „niekedy, raz“ zápornku nemá.

Sei già stato in Sicilia? *Už si bol na Sicílii?*
 No, *non* ci sono *mai* stato. *Nie, nikdy som tam nebol.*

Sei *mai* stato a New York?
Bol si niekedy v New Yorku?
 Se *mai* vieni a Roma, telefona!
Keď niekedy prídeš do Ríma, zavolaj!

Zámená nepriame

Používanie zámena nepriameho neprízvučného

Zámeno nepriame neprízvučné nahradzuje označovanie osoby, keď je uvedená predložkou *a*.

Vo vete stojí pred slovesom a po zápore.

V množnom čísle sú tvary 3. osoby rovnaké pre rod mužský aj ženský.

Chi telefona *a Carlo*? *Kto volá Carlovi?*
Gli telefona Paola. *Telefonuje mu Paola.*

Non gli ho ancora risposto.
Ešte som mu neodpovedal.

Hai scritto ai tuoi *amici*?
Napísal(a) si svojim priateľom?
 Sì, *gli* ho scritto. *Áno, napísal(a) som im.*
 Hai telefonato alle tue *amiche*?
Zavola(a) si svojim priateľkám?
 Ma certo, *gli* ho telefonato un'ora fa.
Ale iste, telefonoval(a) som im pred hodinou.

Vo formálnych kontextoch môže byť 3. osoba množného čísla *gli* nahradená zámenom *loro*, ktoré na rozdiel od iných tvarov nasleduje po slovese: A *loro* ho dato una lettera. – *Dal(a) som im list.*

Schéma zámen nepriamych neprízvučných

Chi leri A che ora	mi ti Le	ha telefonato? <i>Kto mi volal?</i> ha telefonato Lisa. <i>Včera ti volala Lisa.</i> telefono, dottore? <i>O ktorej Vám mám zavolať, pán doktor?</i>
Ho telefonato a Carlo e	gli	ho detto di venire stasera. <i>Telefonoval(a) som Carlovi a povedal(a) som mu, aby prišiel dnes večer.</i>
Ho telefonato a Paola e	le	ho detto che andiamo da lei. <i>Volal(a) som Paole a povedal(a) som jej, že pôjdeme k nej.</i>
Che cosa Ragazzi,	ci vi	hanno portato? <i>Čo nám priniesli?</i> telefono domani! <i>Deti, zajtra vám zavolám!</i>
Ho telefonato ai miei amici e	gli	ho detto del concerto. <i>Volal(a) som svojim priateľom a povedal(a) som im o koncerte.</i>
Ho telefonato alle mie amiche e	gli	ho raccontato tutto. <i>Zavolal(a) som svojim priateľkám a všetko som im porozprával(a).</i>

Používanie zámena nepriameho neprízvučného

<i>Zámenné tvary prízvučné sa používajú v protikladoch:</i>	<i>A lei piace solo il tennis, a lui invece il tennis non piace per niente.</i> <i>Jej sa páči len tenis, ale jemu sa tenis nepáči ani trochu.</i>
<i>Alebo aby sa dala do popredia určitá osoba.</i>	Anche <i>a voi</i> piace leggere gialli? <i>Aj vy radi čítate detektívky?</i>

Schéma zámen nepriamych neprízvučných

Luisa gioca spesso a tennis, ma	a me	questo sport non piace. <i>Luisa hrá často tenis, ale ja tento šport nemám rád.</i>
E Sono sicuro che	a te a Lei	piace il tennis? <i>A tebe sa tenis páči?</i> piace l'Italia. <i>Som si istý, že jej sa páči Taliansko.</i>
Mi hanno detto che	a lui	piace fare sport. <i>Povedali mi, že on rád športuje.</i>
Sono sicura che	a lei	piacciono i tortellini. <i>Som si istá, že jej chutia tortellini.</i>
Sai,	a noi	non piace guardare la TV. <i>Vieš, my sa neradi dívame na televíziu.</i>
So che	a voi	piace la Ferrari. <i>Viem, že vám sa páči Ferrari.</i>
Hanno detto che	a loro	piace molto la Sardegna. <i>Povedali, že im sa veľmi páči Sardínia.</i>

Imperfektum – pravidelné a nepravidelné tvary

	andare <i>íst'</i>	avere <i>mať</i>	capire <i>chápať</i>	fare <i>robiť</i>	essere <i>byť</i>
io	andavo	avevo	capivo	facevo	ero
tu	andavi	avevi	capivi	facevi	eri
lui/lei/Lei	andava	aveva	capiva	faceva	era
noi	andavamo	avevamo	capivamo	facevamo	eravamo
voi	andavate	avevate	capivate	facevate	eravate
loro	andavano	avevano	capivano	facevano	erano

<p>Takmer všetky slovesá v imperfekte sú pravidelné. Tento nový čas sa naučíte ľahko, stačí nahradiť infinitívnu koncovku -re zakončeniami -vo/-vi...</p>	andare ⇨	anda	-vo
	avere ⇨	ave	-vi
	capire ⇨	capi	-va
	stare ⇨	sta	-vamo
			-vate
			-vano

Minulé časy – Používanie imperfekta a passata prossima (minulého času zloženého)

<p>Imperfektum sa používa tam, kde chceme hovoriť o:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zvykoch • vlastnostiach ľudí a miest • citoch, pocitoch • činoch s neurčitým trvaním a časom 	<p>Ci passava l'estate (ogni estate). <i>Trávil(a) tam leto (každé leto).</i></p> <p>Era molto carina. Aveva i capelli neri. <i>Bola veľmi milá. Mala čierne vlasy.</i></p> <p>Il posto era un po' noioso. <i>To miesto bolo akosi nudné.</i></p> <p>Ero innamorato, mi sentivo bene con lei... <i>Bol som zamilovaný, cítil som sa s ňou dobre...</i></p> <p>Quando abitavo a Napoli. <i>Keď som býval v Neapoli.</i></p>
--	---

<p>Minulý čas zložený sa používa, keď sa označuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dátum a presná chvíľa nejakého faktu • koľkokrát sme niečo urobili 	<p>È arrivato ieri. <i>Prišiel včera.</i></p> <p>L'ho visto due volte. <i>Videl(a) som ho dvakrát.</i></p>
--	--

 Všimnite si! vo vete odpovedáme imperfektom veľmi často na otázku *Come era...?* – Aký bol? (aká bola, aké bolo); vo vete odpovedáme minulým časom zloženým na otázku *Che cosa è successo?* – Čo sa stalo?

Na sloveso *piacere* – páčiť sa, mať rád, chutiť, sa môžete pozrieť v oddiele 4.

Oddiel 9

Predložky, ktoré označujú vek nejakej osoby: *a, di*

Aby sme vyjadrili vek nejakej osoby, používame predložku *di*.

Aby sme označili, kedy a aký vek nasledoval po určitej veci, používame predložku *a*.

Una ragazza *di 24 anni* già laureata!
24-ročné dievča *a* už má po promócií!

A cinque anni ha cominciato a leggere e *a sei* era la più brava di tutti.
V *piatich rokoch* začala čítať *a* v *šiestich* bola zo všetkých najlepšia.

Ďalšie používanie imperfekta

Keď hovoríme o dejoch, ktoré prebiehajú súčasne a majú neurčité trvanie, používame imperfektum.

Aj po slove *mentre – zatiaľ čo* sa používa imperfektum.

Ak druhý dej netrvá v čase, ale je okamžitý či krátkodobý, prechádza k minulému času zloženému.

Lei *chiedeva* consiglio alle amiche e intanto io *lavoravo*.
Ona prosila kamarátky o radu *a* ja som *zatiaľ* pracoval.

Mentre io pulivo la casa, lei *parlava* di quale vestito mettere.
atiaľ čo ja som upratoval dom, ona hovorila o tom, aké šaty si oblečie.

Mentre andavo a fare la spesa, *ho incontrato* un amico.
Cestou na nákup som stretol priateľa.

stare + gerundium

Stare + gerundio používame tam, kde chceme zdôrazniť, že sa dej odvíja práve v „tej danej chvíli“.

Takmer všetky slovesá tvoria gerundium pravidelne:

parlare ⇒ parlando
leggere ⇒ leggendo
dormire ⇒ dormendo

Nepravidelné sú slovesá

fare ⇒ facendo (robiť)
dire ⇒ dicendo (hovoriť)
bere ⇒ bevendo (piť)

Sto scrivendo = píšem práve teraz, v tejto chvíli.

Con chi *stai parlando*? S kým (práve teraz) hovoríš?
Che cosa *stai leggendo*? Čo (práve teraz) čítaš?
Luca *sta dormendo*. Luca (práve teraz) spí.

Che cosa *stanno facendo*? Čo (práve teraz) robia?

Stanno bevendo un cocktail. (Práve teraz) pijú kokteil.

Zvláštnosti passata prossima (minulého času zloženého)

Slovesa **dovere** – **musiet'**, **potere** – **môct'** a **volere** – **chciet'**, ak ich používame samostatne, tvoria minulý čas zložený s pomocným slovesom **avere**.

Ked' však po nich nasleduje iné sloveso v infinitíve, priberá k sebe pomocné sloveso posledné z týchto sloviess.

Hai comprato la frutta?
No, non **ho potuto**.
Sei andato dall'avvocato?
No, non **ho potuto**.

Ho dovuto lavorare anche durante le vacanze.
Musel som pracovať aj cez prázdniny.
(ho lavorato ⇨ ho dovuto lavorare)
Maria si **è dovuta** alzare presto.
Maria musela skoro vstávať.
(si è alzata ⇨ si è dovuta alzare)

Superlatív absolútny

Aby sme vyjadrili nejakú vlastnosť najvyššieho stupňa, používame príponu **-issimo** alebo príslovku **molto** – **veľa**.

Ha i capelli **nerissimi**. (nero ⇨ nerissimo)
Má úplne čierne vlasy.
È una ragazza **molto** bella.
Je to veľmi krásne dievča.

Oddiel 10

Predložky **da**, **in**

Spomínate?

Aby sme označili miesto, kde sme alebo kam ideme, používame často predložku **in**. Ak je však miesto označené osobou, používame **da** alebo **da + člen**.

Niektoré označenia sú uvedené predložkou **in**. Ak je miesto doplnené nejakým spresnením, predložka **in** priberá člen.

Predložka **da** môže značiť aj to, načo nejaký predmet slúži.

Vai in macelleria?	<i>Ideš do mäsiarstva?</i>
Vai dal macellaio?	<i>Ideš k mäsiarovi?</i>
Sono in gioielleria.	<i>Som v zlatníctve.</i>
Sono dal gioielliere.	<i>Som u zlatníka.</i>

Vado **in** profumeria. *Idem do parfumerie.*
Vado **nella** profumeria all'angolo.
Idem do drogerie na rohu.
Vado **in** negozio. *Idem do obchodu.*
Vado **nel** negozio di alimentari.
Idem do obchodu s potravinami.

Mi piace il costume **da bagno** blu.
Páčia sa mi tie modré plavky.

Predložka *di* v označení množstva

Predložka *di* môže byť použitá, aby označila množstvo vyjadrené mernou jednotkou (určitou alebo neurčitou).

Vorrei un po' *di* pasta, una bottiglia *d'*olio e un etto *di* burro.
Chcel(a) by som trochu cestovín, fľašu oleja a desať deka masla.

Člen delivý *del, dell', dello, della ...*

Aby sme označili neurčité množstvo, používame predložku *di* + člen určitý.

Vorrei *del* formaggio, *dell'*insalata, *dei* pomodori e *dello* speck.
Chcel(a) by som syr, šalát, paradajky a slaninu.

di + člen = *qualche – alcuni/alcune*

Pre označenie neurčitého počtu počítateľných vecí máme rôzne možnosti.

Vorrei <i>delle</i> mele. Chcel(a) by som nejaká jablká.	Vorrei <i>dei</i> libri. Chcel(a) by som nejaké knihy.
Vorrei <i>qualche</i> mela. Chcel(a) by som niekoľko jablk.	Vorrei <i>qualche</i> libro. Chcel(a) by som nejakú tú knihu.
Vorrei <i>alcune</i> mele. Chcel(a) by som niekoľko jablk.	Vorrei <i>alcuni</i> libri. Chcel(a) by som niekoľko knih.

Zámená *ne, lo, la, li, le*

Aby sme označili časť celku, používame zámeno *nie*.

Ak však odkazujeme na celé množstvo, používame zámená *lo, la, li, le*.

Quante mele prende? *Ne* prendo due.
Kolko jablk si vezmete? Vezmem si (z nich) dve.
Quante mele prende? *Le* prendo tutte.
Kolko jablk si vezmete? Vezmem si ich všetky.
Quanti pomodori? *Ne* vuole un chilo? *Li* vuole tutti?
Kolko paradajok? Chcete (ich) jedno kilo? Chcete ich všetky?

Príslovka *già* a *non ... ancora*

Používame *già*, aby sme sa zmienili o niečom, čo sa stalo pred dobou, v ktorej hovoríme.

Non ... ancora používame, aby sme hovorili o niečom, čo má nastať.

Già a *ancora* obvykle stoja medzi pomocným slovesom a slovesom s príchastím minulým.

A Roma ci sono *già* stato spesso.
V Ríme som bol už často krát.

Ma *non* hai *ancora* finito!?
Ty si ešte neskončil!?

Sono *già* partiti?
Už odišli?